

south african
human
rights
commission

Ka ga
SAHRC

HISTORI KA BOKOPANA

Khomišene ya Ditokelo tša Batho ya Afrika Borwa (SAHRC) e hlomilwe ka di 2 Oktobere 1995 ka tlase ga Molao wa Khomišene ya Ditokelo tša Batho ya Afrika Borwa wa 54 wa 1994, wo go tloga fao o tlošitšwego gwa bewa Molao wa Khomišene ya Ditokelo tša Batho ya Afrika Borwa wa 40 wa 2013.

Molao wa Khomišene ya Ditokelo tša Batho ya Afrika Borwa wa 40 wa 2013 o neelana ka tlhamo, maatla ke mediro ya Khomišene ya Ditokelo tša Batho ya Afrika Borwa.

Molaotheo wa Repabliki ya Afrika Borwa, wa 1996 e amogetšwe ke Ntlo ya Molaotheo ka di 8 Mei 1996. Molaotheo ke molao wa godimodimo wa naga gomme o ile wa amogela go fodiša dikarogano tša kgale le go hloma setšhaba se theilwego go mekgwa ya demokrasi, toka ya leago le ditokelo tša batho tša motheo.

Molaotheo o neelana ka tlhomo ya dihlongwa go matlafatša demokrasi ya molaotheo le go godiša ditokelo tša batho. Dihlongwa tše di tsebega ka tlwaelo bjalo ka dihlongwa tša kgaolo ya 9. The SAHRC ke se sengwe sa dihlongwa seo se hlomilwego bjalo ka mokgatlo wa ikemela go godiša, šireletša le go lebeledišiša ditokelo tša batho ka Afrika Borwa.

THOMO YA SAHRC

SAHRC ke sehlongwa sa go ikemela gape ga se kgoro ya mmušo, le ge e le gore se hwetša matlotlo go tšwa mmušong. SAHRC ga se mokgatlo wa sepolitiki gomme ga o thekge goba go tšwetša pele kgopolo efe goba efe ya mokgatlo wa politiki.

SAHRC e ikarabela go Molaotheo le melao le GO Ntlo ya Bosetšhaba ya Palamente ya Afrika Borwa.

SAHRC e hwetša thomo ya yona go Molaotheo mo Karolo ya 184 ya Molaotheo e bolelago gore Khomišene e swanetše go:

- Godiša le go hlompha ditokelo tša batho le setšo sa ditokelo tša batho
- Godiša tšhireletšo, tlhabollo le phihlelelo ya ditokelo tša batho; le
- Lebeledišiša le go lekola go obamela ditokelo tša batho ka go Repabliki.

Palamente e fetišitše molao wa bosetšhaba ka mokgwa wa Molao wa Khomišene ya Ditokelo tša Batho ya Afrika Borwa wa 40 wa 2013 wo o neelago maatla a hlokegago go SAHRC go kgontšha go diragatša mediro ya yona. Go ya ka Molao SAHRC e na le maatla a hlokegago go diragatša mediro ya yona, go akaretšwa maatla a go:

Go nyakišiša le go bega ka go obamela ditokelo tša batho;

Go tšea magato le go šireletša tokišo tša maleba mo ditokelo tša batho di tshetšwego;

Go dira nyakišišo, le

Go ruta.

Ngwaga ka ngwaga SAHRC e nyaka ditho tša maleba tša mmušo go neelana ka tshedimošo magatong ao ditho di a tšerego go fihlelela ditokelo tše di lego ka go Molaokakanywa wa ditokelo tša malebana le dintlo, tlhokomelo ya maphelo, dijo, meetse, tšhireletšo ya leago, thuto le tikologo.

The SAHRC e na le maatla a tlaletšo le mediro bjale k age go laetšwe ke melao ya bosetšhaba, go akaretšwa Molao wa Kgodišo ya Tekatekanyo le Thibelo ya Kgethologanyo yeo e sego ya Maleba wa 2 wa 2000 (PEPUDA) le Molao wa Kgodišo ya Toka ya Tshepedišo wa 3 wa 2000 (PAJA).

Bomokhomišenare

SAHRC e dirilwe ka Bomokhomišenare le mosepedišimogolo. Ka tlase ga bja boetapele bja modulasetulo, Bomokhomišenare ba neelana ka boetapele bja leano le tlhahlo go Mosepedišimogolo ka go netefatša gore dipholisi, mananeo le didirišwa tše abilwego di sepela gabotse ka ponelopele ya mokgatlo.

Bomokhomišenare bohle ba thwalwa ke Mopresidente lebaka la mengwaga ye šupa gomme seo se ka mpshafatšwa gatee fela.

SAHRC e na le Bomokhomišenare ba 8. Mokhomišenare o mongwe le o mongwe o abelwa ditokelo tša batho tše itšego gore a nepiše go tšona. Mokhomišenare o hlaola mafelo a ditokelo tša a itšego ao a nago le bohlokwa bo itšego gape ao a amanago le ditaba tša ditokelo tša batho tše nyakago šedi ka nageng.

Adv. Bongani Majola

Adv. Priscilla Jana

Adv. Mohamed Ammermia

Adv. André Gaum

Mšana. Angie Makwetla

Adv. Bokankatla Malatji

Mna. Chris Nissen

Mna. Jonas Sibanyoni

1. Adv. Bongani Majola

Modulasetulo

Lefelo la Nepišo:
Tlhokomelo ya Maphelo le
Bofaladi

2. Adv. Priscilla Jana

Motlatša Modulasetulo

Lefelo la Nepišo: Semorafe
le Tekatekanyo

3. Adv. Mohamed Ammermia

Lefelo la Nepišo: Pihlelelo
ya Dintlo le Pihlelelo ya
Toka

4. Adv. André Gaum

Lefelo la Nepišo: Thuto

5. Mtšana. Angie Makwetla

Lefelo la Nepišo: Ditokelo
tša Bana

6. Adv. Bokankatla Malatji

Lefelo la Nepišo: Go se
itekanele le Batšofadi

7. Mna. Chris Nissen

Lefelo la Nepišo: Methopo
ya Tlago, Matlafatšo ya
Molao le Tikologo

8. Mna. Jonas Sibanyoni

Lefelo la Nepišo: Tlhabollo
ya Selegae le Tokelo ya
Dijo

Mosepedišimogolo

Kantoro ya Mosepedišimogolo e dirilwe ke maloko a bahlankedi ba SAHRC, e sego fela Bomokhomišanare. Mosepedišimogolo o filwe maatla a go hloma leano la mokgatlo le go dira thomo ya SAHRC gape e etilwe pele ke Mokhuduthamaga yo mogolo, Adv. Tseliso Thipanyane. SAHRC e na le dikantoro tše 9 diprofenseng ka moka.

Dingongorego tše di ka nyakišišwago ke SAHRC

SAHRC e na le maatla a go dira goba ya hlola gore go dirwe nyakišišo efe goba efe:

- Ge go sena go amogela ngongorego ya tshelo efe goba efe ye ukangwago ya tokelo ya motheo goba,
- Ka boyona ya lebantšha tshelo ye ukangwago ya goba matšhošetši go tokelo ya motheo.

Dingongorego tšeo di sa šongwago ke SAHRC

SAHRC ga e na maatla a go šomana le ngongorego tša go lebana le boitshwaro goba tlogelo yeo e hlagilego pele ga di 27 Aporele 1994.

SAHRC e gana ngongorego efe goba efe yeo:

- E ithekgilego go mabarebare, pudiyatsela goba dipego tša go se netefatšwe tšeo di tšwago go ba kgašo. SAHRC e ka dira nyakišišo go kgonthiša tatofatšo efe goba efe ya tshenygo ya tokelo ya motheo yeo e begilwego ka kgašong goba e etšwa go mothopo ofe goba ofe; gomme ge e sena go hlatsela seo ditatofatšo e šomane le tšona go ya ka Molao wa SAHRC.
- E hlahlwa ka polelo ye e lego gore ke ya tlaišo, maroga, kgalefo goba nyefolo. SAHRC e ka lebelela leswa ngongorego ge polelo ye bjalo tlošitšwe.

- Ke morero wa kgakgano ya pele ga kgorotsheko ya molao, kgorotsheko ye nnyane, le mekgatlo ya melao ya mokgwa wa tharollo ya kgakgano wa ka gare goba e fedišitšwe magareng ga mekgatlo goba mo e lego gore go na le kahlolo ya ditaba tša ka ngongoregong goba dikhwetšo tša kgorotsheko yeo ya molao, kgorotsheko ye nnyane, mekgatlo ya melao goba mekgatlo ye mengwe. .
- Ke ngongorego ya tlhokaina. SAHRC ka boyona e ka dira dinyakišišo go kgonthiša tshelo ye ukangwago ya tokelo ya motheo gomme ge e sena go hlatsela SAHRC e ka šomana le ngongorego go ya ka Molao wa SAHRC.
- E bonwa e le ya thaloko, e se maleba, e se bohlokwa, e sa kwešišege, le go hloka maswanedi gabotse a ditokelo tša motheo goba ga e sepelelane le dikabelo tša Molao wa SAHRC.
- E tsenywa ka morago ga ge lebaka la mengwaga ye meraro le fetile go tloga go letšatšikgwedi leo tshelo ye ukungwago ya tokelo ya motheo e hlagilego.

Mo ngongorego e ka tsenywago

Ngongorego e ka tsenywa kantorong efe goba efe ya profense ya SAHRC mo tshelo ye ukangwago ya tokelo ya motheo e hlagilego gona. Ngongorego e ka tsenywa ke motho ka boyena, ka mogala, ka go ngwala goba ka go tlatša foromo ya dingongorego ya onlaeneng mo go: www.sahrc.org.za

Ke mang yo a ka tsenyago ngongorego

- Motho ofe goba ofe yo a emelago kgahlego ya gagwe;
- Motho ofe goba ofe yo a emago legatong la motho yo mongwe yo a palelwago ke go dira ka leina la gagwe;
- Motho ofe goba ofe yo a emago bjalo ka leloko la goba kgahlegong ya sehlopha goba legoro la batho;
- Motho ofe goba ofe yo a emelago kgahlego ya setšhaba;
- Lekgotla lefe goba lefe goba mokgatlo o emelago kgahlego ya maloko a ona.

Diphihlelelo tša SAHRC

Mola e hlongwago SAHRC e bile le kabelo go temošo ya le phihlelelo ya ditokelo tša batho ka Afrika Borwa ka go:

- Nyakišiša dingongorego tša, le go dira dinyakišišo tša setšhaba go ditshelo tša ditokelo tša batho tša go phatlalala le naga;
- Lebeledišiša melato ye megolo ya ditshelo tša ditokelo tša batho le tšwelopele ya tšona ka dikgorotsheko;
- Lebeledišiša le go begela Palamente ka tšwelopele ya mmušo ya go fihlelela ditokelo tša ekonomi ya leago tša bohle ka Afrika Borwa;
- Go dira diwekešopo, mananeo a tlhahlo, thuto ya setšhaba le masolo a phihlelelo a setšhaba, diseminara, ditulo tša tshedimošo le ditlhagišo;

- Hlabolla le go phatlalatša dingwalwa tša thuto le dikgatišo tša ditokelo tša batho;
- Lebeledišiša le go thekga go hlongwa ga Molao wa Kgodišo le Pihlelelo ya Tshedimošo (PAIA) le Kgodišo ya Tekatekanyo le Molao wa Thibelo ya Kgethologanyo ya go se be Maleba (PEPUDA);
- Lebeledišiša ba kgašo go lota ditaba tša ditokelo tša batho;
- Go tšea karolo le go aba go poledišano ya ditokelo tša batho legatong la selete, bosetšhaba le boditšhabatšhaba.

Pego e gona weposaeteng mo go www.sahrc.org.za

Dintlha tša Kgokagano

DIKANTORO TŠA PROFENSE

Kapa Bohlabela

Atrese: 4th Floor Oxford house,
86 Oxford street, East London, 5200
Mogala: 043 722 7828/21/25 | Fekese: 043 722
7830

Molaodi wa Profense

Mna Abongile Sipondo

Kgokagano: Yolokazi Mvovo
Emeile: ymvovo@sahrc.org.za

Free State

18 Keller Street, Bloemfontein
Mogala: 051 447 1130 | Fekese: 051 447 1128

Molaodi wa Profense

Mr. Thabang Kheswa

Kgokagano: Alinah Khompeli
Emeile: akhompeli@sahrc.org.za

Limpopo

First Floor, Office 102, Library Garden Square,
Corner of Schoeman and
Grobler Streets, Polokwane
Mogala: 015 291 3500 | Fekese: 015 291 3505

Molaodi wa Profense

Mr Victor Mavhidula

Kgokagano: Mahlatse Ngobeni
Emeile: mngobeni@sahrc.org.za

Northern Cape

45 Mark and Scot Road,
Ancorley Building, Upington
Mogala: 054 332 3993/4 | Fekese: 054 332
7750

Molaodi wa Profense

Ms Chantelle Williams

Kgokagano: Zukiswa Louw
Emeile: zlouw@sahrc.org.za

Western Cape

7th Floor ABSA building,
132 Adderley Street, Cape Town
Mogala: 021 426 2277 | Fekese: 021 426 2875

Molaodi wa Profense

Adv Lloyd Lotz

Kgokagano: Shafeeqah Salie
Emeile: ssalie@sahrc.org.za

Kantoro ya Gauteng

2nd Floor, Braampark Forum 3,
33 Hoofd Street, Braamfontein
Mogala: 011 877 3750 | Fekese 011 403 0668

Molaodi wa Profense

Mna Buang Jones

Kgokagano: Nthabiseng Kwaza
Emeile: nvkwaza@sahrc.org.za

KwaZulu-Natal

First Floor, 136 Margaret Mncadi, Durban
Mogala: 031 304 7323/4/5 | Fekese: 031 304
7323

Molaodi wa Profense

Ms Tanuja Munnoo

Kgokagano: Kathleen Boyce
Emeile: kathleenboyce@sahrc.org.za

Mpumalanga

4th Floor Carltext Building,
32 Bell Street, Nelspruit
Mogala: 013 752 8292 | Fekese: 013 752
6890

Molaodi wa Profense

Mr Eric Mokonyama

Kgokagano: Carol Ngwenyama
Emeile: cngwenyama@sahrc.org.za

North West

25 Heystek Street, Rustenburg
Mogala: 014 592 0694 | Fekese: 014 594
1069

Molaodi wa Profense

Ms Mpho Boikanyo

Kgokagano: Poppy Mochadibane
Emeile: pmochadibane@sahrc.org.za

O ka ikgokaganya bjang le SAHRC

Formo ya 3, Braampark Office Park, Braamfontein
Johannesburg

Nomoro ya Mogala: 011 877 3600

www.sahrc.org.za

Emeile: info@sahrc.org.za

complaints@sahrc.org.za

Twitter: @SAHRCommission

Facebook: Khomišene ya Ditokelo tša Batho ya Afrika Borwa

